

Fredrik Björksäter

Ekonomisk härdsnäla

Tio sätt att bli pank

Innehållsförteckning

Inledning	9
1. Bränn hela lönen direkt	13
2. Låna till allt	23
3. Maxa kreditkortet	35
4. Satsa alla sparpengar på krypto	41
5. Jobba svart	59
6. Skapa kaos och rasera allt	67
7. Bli beroende av snabba kickar	75
8. Hoppa av skolan	83
9. Strunta i försäkringar	91
10. Ta aldrig ansvar för något	99
11. Bonuskapitel: Värdefulla lifehacks	105
12. Till dig som är förälder	113
13. Slutord	117

Inledning

Välkommen till boken som lär dig exakt vad du ska göra om du vill stå pank med Kronofogden i hasorna, utan framtidsplan och med ett spar-konto som blinkar ”0 kronor”. Boken visar hur du kan sänka din ekonomi snabbare än du hinner ta ett nytt sms-lån.

Vi pratar ”bränn hela lönen direkt, du lever ju bara en gång”, ”ta lån för att köpa saker du tror gör dig lycklig” och ”strunta i att spara, det löser sig säkert i sen”. Allt det där härligt ansvarslösa som känns kul i stunden men som kommer ge dig både en rejäl huvudvärk och ont i plånboken längre fram.

Tycker du att det låter som en fantastisk idé? Läs då bara inledningen till varje kapitel så har du läst boken på mindre än en kvart.

Men om du nu inser att det här inte är en bra idé kommer jag också visa dig hur du gör för att inte hamna där. Genom att läsa hela kapitlet och inte bara inledningen kommer du förstå vad du faktiskt borde göra i stället.

Jag kommer berätta hur du kan tänka smart, ta kontroll och fatta beslut som faktiskt gynnar dig, både nu och i framtiden. För om du vet hur man gör för att misslyckas kan du också vända på det. Det handlar inte om att bli snål eller tråkig, utan om att ha koll. När du vet vad som sabbar din ekonomi vet du också hur du undviker det. Och tro mig, att ha pengar kvar i slutet av månaden, slippa stressa över räkningar och kunna säga ja till saker du verkligen vill göra, det är en frihet värd att kämpa för.

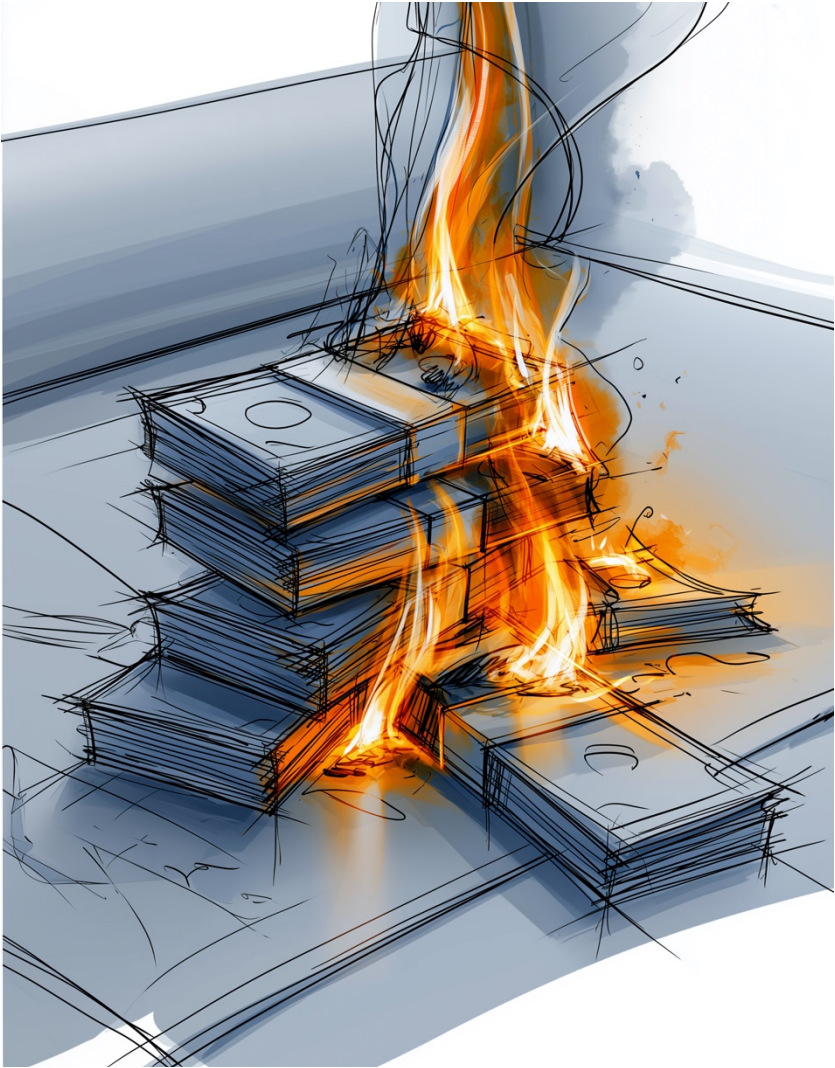
Din ekonomi formas inte av ett enda stort beslut, utan av de små beslut du upprepar varje dag. Det är just de besluten den här boken handlar om.

Jag har gjort misstagen själv så jag vet vad jag pratar om. En gång i tiden lyckades jag nämligen krascha min ekonomi totalt.

Den 30 juni 2009 lämnade jag nycklarna till mäklaren som sålt huset och gick därifrån med en förlust på en halv miljon kronor. Jag var 36 år och så pank att till och med min dotter hade mer pengar än jag (och hon var då ett år). Jag hade sålt alla mina aktier, tagit lån utan säkerhet, noll kronor i sparbuffert, lånat bil och bodde i mina föräldrars gästtrum. Inget Instagram-filter i världen kunde göra det livet snyggt.

Utifrån mina egna lärdomar kommer jag visa dig tio olika situationer med olika fällor, misstag och dåliga beslut som jag (och många andra) har gjort. Och jag skriver med humor. För om man ändå gör bort sig ekonomiskt kan man lika gärna skratta åt det och lära sig något på kuppen.

Så spänn fast säkerhetsbältet. Nu kör vi. Rakt ner i den totala ekonomiska avgrunden. Så att du vet hur du undviker den.

1. Bränn hela lönen direkt

Detta är kapitelinledningen för dig som faktiskt vill förstöra din ekonomi och som tycker att idén att bränna hela lönen på en belg känns rätt.

Dagen är här. Lönedag! Saldot på kontot lyser som en julgran och du känner dig rik. Plötsligt har du råd med exakt allt du tycker att du förtjänat efter en månad av slit.

Du har kämpat. Släpat dig upp tidigt varje morgon. Tagit skit från chefen som tycker att det är viktigt att du stämplar in på sekunder. Blivit irriterad på kollegan som vägrar lyfta ett finger. Pratad med kunder som tror att du kan lösa allt åt dem direkt. Kommit hem till diskberg och dammråttor, kollat Netflix och spelat till klockan två på natten, fast du skulle upp tidigt igen.

Men nu är det löning. Äntligen är det dags att belöna dig själv. Hyra, försäkringar och matlådor kan vänta.

Det börjar med en klippning för 400 kronor och en ”billig” shoppingrunda med jeans på rea för 1 999 kronor och ett par matchande skor för 1 500 kronor. Du har ju trots allt ”sparat” pengar genom att handla på rea, eller hur?

Sedan rullar det på. Du dyker upp tidigt på förfesten för att styra upp. Klart folk måste ha käk så du langar upp mobilen och beställer pizza till hela gänget. Leveransen är där på 20 minuter. Äsch, 400 spänn, det bjuder man ju på när kontot precis har fyllts på!

Sedan är det dags för klubben, och inte går man dit i regnet och sabbar de nya fräscha dojjorna? Nej, det blir taxi såklart. 300 kronor till. Vål där glider du förbi kön, känner peppen och börjar beställa. Man vill ju vara schysst så du plockar in några spännande drinkar, kastar in en runda shots

till polarna och plötsligt har du lagt ytterligare 800 kronor i baren. Men vafan, det är ju bara helg en gång i veckan!

Klockan slår tre, lamporna tänds och det är dags att rulla hem. Men man kan ju inte sova på tom mage. Grillen ropar på dig. Det blir en saftig burgare med extra ost, en stor pommes och ett gäng konstiga friterade grejer som du inte ens vet vad det är. Sedan blir det taxi hem. Ytterligare 400 kronor swishar iväg.

När du vaknar dagen efter fattar du ingenting. I ditt huvud blev det ju bara typ 2 000 kronor, men när du öppnar bankappen har du visst bränt nästan sex lax på en enda magisk utekväll!

Och plötsligt är det måndag. En stor del av lönen är redan borta. Kylen är tom. Du har ångest. Men det var det värt, eller?

NÄR VERKLIGHETEN KNACKAR PÅ

Inledningen du precis läste illustrerar ett klassiskt beteendemönster under en lönehelg där små och stora utgifter snabbt adderas till enorma summor. Genom att använda psykologiska knep som ”rea-fällan” (att köpa jeans nedsatta till 1 999 kronor från 3 000 kronor och tro att man sparar pengar) rationaliseras dyra inköp.

Tillsammans med förberedelser, generositet på förfesten, spontana krog-rundor, nattmat och dubbla taxiresor landar den faktiska totalsumman på 5 799 kronor. Det visar hur viktigt det är att sätta en fast nöjesbudget innan helgen startar.

Det som händer är att så fort pengarna landar på kontot känner man sig oövervinnerlig. Som att pengarna aldrig kommer ta slut. Och just då känns det helt rimligt att slösa på utekvällar, nya kläder och snabbmat. Man lever i nuet, eller hur?

Men sen kommer den där dagen. Verkligheten knackar inte ens på, den sparkar upp dörren. Du har inte koll på räkningarna och plötsligt är det inte alls lika kul längre. Hyran ska betalas, abonnemangen dras och försäkringen som ”ändå aldrig behövs” ska också betalas. När allt är draget inser du att det knappt finns några pengar kvar till mat, busskort eller en fika med kompisarna. Kontot är nästan tomt. Du sitter där med dina nya skor, ett tomt kylskåp och ett magiskt (om än dimmigt) minne från krogen, men inga pengar kvar att leva på resten av månaden.

Ärligt talat, det här håller inte i längden. Jag säger det inte för att vara tråkig, utan för att jag vill att du ska slippa den stressen. Att känna sig rik en helg och stressad resten av månaden är inte hållbart.

Du förtjänar bättre än att leva från lön till lön utan kontroll. Låt inte pengarna styra dig – utan lär dig styra dem i stället.

Men vad ska du göra i stället?

Du fattar ju själv att det inte funkar att bränna nästan hela lönen på en helg. Visst, du hade kul i stunden men nu är det dags att börja tänka långsiktigt.

Så vad är egentligen tricket? Det enkla svaret är att spara först och spendera sen. Ja, jag vet att det låter supertrist. Men vet du vad som är ännu tråkigare? Att tvingas kaka makaroner under resten av månaden.

Grejen är att dina pengar måste räcka till de fasta utgifterna som hyra, mat, abonnemang och försäkringar. Det är helt enkelt sådant du inte kan strunta i. Om det inte finns några pengar kvar efter det, då lever du på lånade pengar, och då är du på god väg rakt in i lyxfällan.

Om du vill vara superambitiös kan du göra en budget i Excel, post för post varje månad. Men ärligt talat så tröttnar de flesta. Därför föreslår jag en mycket enklare lösning som handlar om att automatisera allt. Sätt alla fasta räkningar på autogiro och starta en automatisk överföring till sparkontot direkt när lönen landar. Då dras pengarna helt av sig själva, du slipper tänka på förfallodatum och sparandet blir faktiskt gjort.

Enkelt, smart och det bästa du kan göra för ditt framtida jag.

Ta kontroll över pengarna

Okej, nu är det dags att ta tag i det som faktiskt är det allra viktigaste. Det är nu du får koll på läget på riktigt.

Skaffa olika konton

Det första du behöver göra är att skaffa två olika konton i din bank. Det ena kontot använder du för att ta emot din lön, koppla ditt betalkort till och betala dina räkningar från. Det andra ska vara ett helt separat

sparkonto där du låter dina sparade pengar ligga orörda. Svårare än så är det inte, och det är själva grunden för hela din ekonomi.

Räkna ut dina fasta utgifter

Sen räknar du ut dina fasta kostnader. Det är saker du måste betala varje månad som hyra, mobil, mat, busskort, el, försäkringar, bensin och så vidare. De här kostnaderna kommer oavsett om du har handlat nya kläder, varit ute med kompisar eller inte spenderat en krona. Därför behöver de alltid komma först i din budget.

Uppskatta dina rörliga utgifter

Det är sådant du vill ha, men inte måste köpa: som fika, kläder, take-away, taxi, utekvällar och annat som gör livet lite roligare. De här utgifterna varierar från månad till månad och är ofta de lättaste att påverka. Om pengarna inte räcker är det här du behöver dra ner först. Fundera på vad du brukar lägga på sådana saker under en vanlig månad och försök vara ärlig mot dig själv. Ju bättre uppskattning du gör, desto enklare blir det att planera din ekonomi.

Använd autogiro

Se till att dina räkningar dras automatiskt, så minskar risken att du missar ett förfallodatum. Lägg alla fasta utgifter, som hyra, mobilabonnemang och försäkringar, på autogiro eller e-faktura. Ju färre beslut du behöver fatta varje månad, desto lättare blir det att sköta ekonomin. Låt tekniken göra jobbet åt dig, så slipper du onödig stress, förseningsavgifter och känslan av att ständigt ligga steget efter.

Spara direkt

Börja spara direkt när lönen kommer, inte med det som eventuellt blir kvar i slutet av månaden. Väntar du till dess finns det oftast inga pengar kvar. När sparandet i stället sker direkt vänjer du dig snabbt vid att leva på det

som återstår. Och om det faktiskt finns pengar kvar i slutet av månaden? Bra jobbat. Då kan du välja själv om du vill spara lite extra eller unna dig något kul. Ju tidigare du börjar spara, desto längre tid får pengarna på sig att växa. Med tiden bygger du upp en ekonomisk trygghet som ger dig bättre förutsättningar när oväntade utgifter dyker upp eller om du vill uppnå ett större mål.

Skapa sparkonton med olika syften

Ett bra sätt att få bättre koll på sparandet är att ha flera sparkonton för olika saker. Då ser du tydligt vad pengarna är till för och minskar risken att använda dem till något annat.

Du kan till exempel ha:

- Ett *sparkonto* där du kan bygga en trygg ekonomisk grund för framtiden.
- Ett *semesterkonto* för framtida resor, lov eller andra roliga upplevelser.
- Ett *buffertkonto* för oväntade utgifter, som en trasig mobil eller en räkning du inte hade räknat med.
- Ett *boendekonto* om du vill flytta hemifrån.

Ju tydligare syfte varje sparkonto har, desto lättare blir det att låta pengarna vara tills du verkligen behöver dem.

Plus eller minus på kontot

När du har räknat ihop dina inkomster och utgifter ser du svart på vitt hur din ekonomi faktiskt mår. Resultatet landar i ett av två scenarier.

Plus varje månad

Grattis! Om du har mer pengar som kommer in än som går ut har du ett överskott varje månad. Det betyder att du inte behöver använda hela lönen för att få ekonomin att gå ihop. Många vuxna går ett helt liv utan att ens ha koll på hur deras ekonomi faktiskt ser ut, så du ligger redan före.

Ett överskott ger dig möjlighet att spara, investera eller bygga upp en buffert inför framtiden. Du behöver inte spara allt, men se till att en del av pengarna får jobba för dig. Ju fler månader du går plus, desto starkare blir din ekonomi och desto fler valmöjligheter får du längre fram.

Minus varje månad

Om du går minus varje månad behöver något förändras. Fortsätter du att göra av med betydligt mer pengar än du får in hamnar du förr eller senare i ekonomiska problem. Det går ofta snabbare än man tror.

Börja med att gå igenom alla dina utgifter. För varje kostnad, ställ dig tre enkla frågor:

- Kan jag klara mig utan det här?
- Finns det ett billigare alternativ?
- Kan jag minska kostnaden på något sätt?

Var ärlig mot dig själv och gå igenom dina utgifter en efter en. Du behöver inte ta bort allt som är roligt, men du måste kapa det som inte ger tillräckligt mycket värde. Det är de små besluten som tillsammans gör den stora skillnaden.

Om ekonomin fortfarande inte går ihop, trots att du dragit ner på dina kostnader, är det dags att fokusera på inkomsterna i stället. Då kan det vara värt att fundera på hur du skulle kunna öka dina inkomster, till

exempel genom fler arbetstimmar, ett extrajobb eller genom att söka jobb med högre lön.

Målet är enkelt. Du ska inte leva på lånade pengar, du ska leva på dina egna.

Här är ett exempel på hur du kan tänka om du går minus och behöver minska dina utgifter.

Säg att du betalar 500 kronor i månaden för ett gymkort men bara använder det ett par gånger. Kan du klara dig utan det? Kanske. Finns det ett billigare alternativ? Förmodligen. Kan du minska kostnaden? Kanske genom att byta till ett billigare gym eller träna hemma. Om du säger upp gymkortet helt sparar du 6 000 kronor på ett år. Det är pengar som i stället kan hjälpa dig att få ekonomin i balans eller börja bygga ett sparande.

Ett steg närmare ekonomisk frihet

Du behöver inte förändra hela ditt liv efter att ha läst det här kapitlet. Det räcker att du gör några små saker annorlunda nästa gång lönen kommer. Låt räkningarna dras automatiskt, sätt undan lite pengar direkt och lär dig skilja på det du behöver och det du bara vill ha. Det kanske inte känns särskilt spännande, men de största ekonomiska framgångarna bygger sällan på stora beslut. De byggs av små vanor som upprepas om och om igen. Fortsätt göra det månad efter månad så kommer du en dag att inse att du inte längre lever från lön till lön utan på dina egna villkor.

2. Låna till allt

Här kommer den korta kapitelinledningen igen, ja du fattar.

Du kan få ALLT, en ny telefon, en dator, en soffa, en lyxig resa eller en tatuering. Du behöver inte vänta, du förtjänar det här. Allt går att delbetala, bara klicka på ”köp nu, betala sen”. Magiska ord.

Ett ständigt flöde av möjligheter, där varje köp känns som en liten seger, en belöning och en påminnelse om att du inte står still utan uppgraderar. Och visst är det något magiskt med att få paket levererade, öppna lådor och känna lukten av nytt? Nytt betyder hopp, förnyelse och ett löfte om att allt snart ska kännas bättre.

Att kliva in i butiken känns som att stiga in i en annan dimension. Äpplet lyser på väggen som ett löfte om perfektion. Allt är vitt, blankt och perfekt belyst. Telefoner, datorer och surfplattor ligger uppradade på ljusa bord, redo att visa dig en bättre version av dig själv.

”Vill du kolla på den nya telefonen?” säger expediten. Och du vill. Självklart. Du lyfter upp den, känner glaset mot fingertopparna och ser skärmen vakna till liv. Den känns snabb, snygg och perfekt.

Bara 749 kronor i månaden. Det är ju ingenting. Du ser totalsumman längst ner, men vem bryr sig?

Det är inte ett lån, det är en livsstil. När du trycker på ”godkänn” känns det som att framtiden precis öppnat sig. Du har inte bara köpt en telefon, du har köpt dig tillhörighet. Du kommer hem med påsen i handen och du känner dig som en vinnare. Det här är du. Uppgraderad.

Du visar stolt upp den för polarna och alla är imponerade i typ fem minuter. Sen scrollar alla vidare.

Vi lever i en värld där allting går snabbt. Trender, prylar, kläder och teknik uppdateras hela tiden. På TikTok. På Instagram. På Snapchat. Den som inte hänger med hamnar fort utanför. Ingen vill ju ha något som var trendigt för två år sen.

Men när du köpte telefonen kändes det fantastiskt, i alla fall för en liten stund.

PRYLEN ÄGER DIG

Genom att alltid köpa först och betala sen bygger du sakta men säkert upp ett liv där du alltid ligger ett steg efter. Några hundralappar i månaden för en ny telefon känns kanske inte som världens största grej, men lägger du till en ny tv, den senaste spelkonsolen och nya sneakers börjar det snabbt bli mycket pengar. Du köper idag och betalar månad efter månad efter månad. Men saken är den att du precis har börjat betala på något som snart är gammalt och då är det lätt att vilja ha något nytt igen.

Saker tappar snabbt i värde. Testa att sälja något som är ett par år gammalt på Blocket så får du se. Du får kanske en fjärdedel av vad du betalade, om du har tur. Prylar är inte värda vad du köpte dem för, de är bara värda vad någon annan vill betala.

Så vad ska du göra i stället? Jo, vänd på hela grejen. Spara först och handla sen. Använd det du har så länge och lägg undan pengar varje månad till det du verkligen vill ha. Då slipper du framtida avbetalningar och kan dessutom fundera på om prylen faktiskt är värd pengarna. Om mobilen går sönder innan du hunnit spara ihop till en ny kan du köpa en begagnad så länge. Det finns alltid någon som redan ledsnat på sitt senaste köp.

Och vet du vad? När du väl har sparat ihop pengarna och kan köpa det du vill ha känns det hundra gånger bättre. Du behöver inte tänka på fakturor eller avbetalningar som väntar nästa månad. Prylen är betald och klar. Du äger den, den äger inte dig.

Köp nu, betala sen – men till vilket pris?

Du ser reklam överallt som säger ”Dela upp betalningen”, ”Räntefritt i 12 månader” eller ”Låna snabbt och enkelt.” Allt är byggt på samma idé, det vill säga att få dig att konsumera mer. Företagen tjänar pengar på att du